

יש יד לפאה ולצדקה

עיין בר"ן. ב"י ושו"ע יור"ד רנ"ט ה בשם הגהות מרדכי, וביאור הגר"א אות ט"ו. קרבן נתנאל אות י'. נתיבות המשפט דיני תפיסה אות ב'. מחנה אפרים הל' צדקה סי' ב'. שערי יושר שער ה' פרק כ'.

נעסוק בהבנת הר"ן את המחלוקת שלו עם הראשונים, ואיך האחרונים הבינו את טעם הראשונים שחלקו את הר"ן.

בית יוסף יורה דעה סימן רנט אות ה ד"ה כתב עוד

ה כתב עוד בהגהות מרדכי בפ"ק דב"ב (סי' תרנט) תניא בתורת כהנים (קדושים פרשתא א ספ"ג) מנין שספק לקט לקט ספק פאה פאה ספק שכחה שכחה תלמוד לומר (ויקרא יט י) לעני ולגר תעזוב אותם ובירושלמי (פאה פ"ד ה"ז) אמרינן מנין שספק לקט לקט דאמר קרא (תהלים פב ג) עני ורש הצדיקו הצדיקהו במתנותיו יש לי ללמוד מכאן דהוא הדין ספק צדקה דכולהו מתנות עניים נינהו וכי היכי דדריש הצדיקהו במתנותיו הכי נמי איכא למימר הצדיקהו בצדקה דצדקה היינו מתנה הילכך אומר אני המחבר מי שיש בידו מעות ומספקא ליה אם הם של צדקה או לאו חייב ליתן אותם לצדקה עכ"ל אז"ק (או"ז הל' צדקה סי' יח):

שולחן ערוך יורה דעה הלכות צדקה סימן רנט סעיף ה

מי שיש בידו מעות והוא מסופק אם הם של צדקה, חייב ליתן אותם לצדקה. הגה: אבל מי שהקדיש דבר בלשון שמסופקים בו, ומת, שאין לידע כוונתו, נקראו היורשים מוחזקים וההקדש שבא להוציא מהם עליו הראיה, וכל זמן שאינו מביא ראיה הנכסים בחזקת היורשים. (רשב"א סי' תרנ"ו ופסקי מהרא"י סי' ע"ג ועיין בח"ה סי' ר"ן סעי' ג').

ביאור הגר"א יורה דעה סימן רנט ס"ק טו

(טו) מי שיש כו'. ממתני' ספ"ד דפאה וכמ"ש בירושלמי ות"כ והביאן הר"ש שם ועבה"ג אבל בחולין קל"ד א' מוכח להיפך דאזלינן לקולא וכמו בכל ספק ממונא א"כ ה"ל חזקת חיוב מקודם וכ"ה בירושלמי דפאה שם שספק לקט כו' אר"י דר"י בן חגרא היא דתני גר שנתגייר וה"ל קמה נקצרת עד שלא נתגייר פטור משנתגייר חייב ואם ספק פטור ר"י בן חגרא מחייב רשב"ל אמר ד"ה חייב ישראל שעיקרו חייב ספיקו חייב ועובד כוכבים שעיקרו פטור ספיקו פטור והיינו כמ"ש בגמ' הנ"ל ואף על גב דר"י פליג עליה מ"מ סוגיא דידן כר"ל וכ"ש לר' יוחנן דבכ"ע פטור וכ"כ הר"ן בנדריים ז' א' מכמה סוגיות שבגמ' וכ"כ הרשב"א בתשובה וכמ"ש בהג"ה והרב מחלק בין יורשים כו' וליתא:

מחנה אפרים הלכות צדקה סימן ב

ולא דמי לההיא דפ"ק דנדריים גבי יש יד לצדקה שכתב הרשב"א דאזלינן לחומרא דספק איסורא לחומרא דהתם לא מצי למיטען לא היה דעתי לצדקה דאי אמר הכי פשיטא שאינה צדקה כיון שאין פיו ולבו שוין, ומשום הכי כיון דהוי ספק נדרא ואיהו לא קים לי' אזלינן לחומרא, אבל בההיא דפרק מי שמת איהו קים ליה בגויה וטוען אדעתא דהכי לא נדרתי וכמ"ש הנ"י שם. וראיתי להרב מהרי"ט בח"מ סי' קכ"ד שכתב דהתם נמי בפ' מי שמת איהו נמי לא קים לי' בנפשי' דהא ודאי להדיא כתב מתנת בריא מתנת עלמין אלו דבריו. ולא ידעתי אנא מצא הכי דההיא מיירי בשכתב בשטר מתנת בריא ועיין בנ"י פרק מי שמת גבי ש"מ שהקדיש ותראה כדברי. והר"ן ז"ל כתב שם בנדריים שתמה על הרשב"א ז"ל שהרי כל ספק עניים ספק ממון עניים ואזלינן לקולא. ונראה לע"ד דהרשב"א והר"ן בהא פליגי דהרשב"א סובר שאין עניים קונים באמירה בלחוד אלא דמספקא לן אי חל עליו נדרא אי לא וכל ספק נדריים אזלינן לחומרא. אבל הר"ן ז"ל סובר דהאומר זה לעניים באמירה בלחוד זכו בו עניים וכי מספקא לן אי קנו בו עניים אי לא מוקמינן נכסים אחזקתן

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קלד עמוד א

מתני'. גר שנתגייר והיתה לו פרה, נשחטה עד שלא נתגייר - פטור, משנתגייר - חייב, ספק - פטור, שהמוציא מחבירו עליו הראיה.

גמ'. כי אתא רב דימי אמר, רמי ליה רבי שמעון בן לקיש לר' יוחנן: תנן ספק - פטור אלמא ספיקא לקולא, ורמינהו, חורי הנמלים שבתוך הקמה - הרי אלו של בעל הבית, ושלאחר הקוצרים, העליונים - לעניים, והתחתונים - של בעל הבית, רבי מאיר אומר: הכל לעניים, שספק לקט - לקט! אמר ליה: אל תקניטני, שבלשון יחיד אני שונה אותה, דתניא, ר' יהודה בן אגרא אומר משום רבי מאיר ספק לקט - לקט, ספק שכחה - שכחה, ספק פאה - פאה, אמר לו: אל תשנה אותה אלא בלשון בן תדל, והא טעמא קאמר! דאמר ר"ש בן לקיש: מאי דכתיב עני ורש הצדיק? מאי הצדיק, אילימא בדינים - והא כתיב ודל לא תהדר בריבו, אלא - צדק משלך ותן לו! אמר רבא: הכא - פרה בחזקת פטורה קיימא, קמה - בחזקת חיובא קיימא, אמר ליה אביי: והרי עיסה נעשית עד שלא נתגייר - פטור מן החלה, משנתגייר - חייב, ספק - חייב! אמר ליה: ספק איסורא לחומרא, ספק ממונא לקולא

הר"ן מסכת נדרים דף ז עמוד א

ולענין הלכה בקדושין נקיטין לחומרא דיש יד דכיון דבעיין לא אפשיטא הוה ליה ספיקא דאורייתא ולחומרא ובפאה וצדקה כתב הרשב"א ז"ל נמי דאזלין לחומרא כיון דסלקו בתיקו וכן כתב הרמב"ן ז"ל בהלכותיו דבעיין דצדקה לא אפשיטא בהדיא וסוגיין דיש יד לצדקה וקיימא לן נמי דכל תיקו דאיסורא לחומרא - ומאי דאמר ז"ל דסוגיין דיש יד לצדקה היינו משום דקאמרינן אם תמצא לומר יש יד לצדקה וזה אפשר הוא על דרך הרמב"ם ז"ל שפוסק בכל מקום כאם תמצא לומר, אבל במאי דקאמר דקיימא לן נמי דכל תיקו דאיסורא לחומרא ונראה שהסכים גם כן לזה הרשב"א ז"ל ותמהני עליהן שהרי סוגיא מפורשת היא בסוף פרק הזרוע והלחיים (חולין דף קלד) שספק ממון עניים הרי הוא ספק ממון דאזלין ביה לקולא לנתבע מדמקשינן התם אמתני' דגר שנתגייר והיה לו פרה נשחטת וכו' תנן ספק ממון פטור אלמא ספיקא לקולא ורמינהו חורי נמלים שבתוך הקמה וכו', ואיצטריך לשנויי הכא פרה בחזקת פטורא קיימא קמה בחזקת חיוב קיימא אלמא טעמא דבחזקת חיוב קיימא הא לאו הכי ספק פטור ואם איתא דספק ממון עניים הוה ליה ספיקא דאיסורא למה לי לשנויי הכי, ועוד דהתם נמי אקשי ליה אביי והרי עיסה דבחזקת פטורא ותנן גר שנתגייר וכו' ספק חייב ואמר ליה ספק איסורא לחומרא ספק ממונא לקולא ואם איתא דספק עניים מקרי ספק איסורא בההוא פירווקא גופה הוה מצי לשנויי ליה הא דאקשי מחורי נמלים אמתני', ועוד דאמרינן התם בפ"ק דיומא (דף ח:): תנן התם הנחתומין לא חייבו אותם להפריש אלא כדי תרומת מעשר וחלה ואקשינן בשלמא תרומה גדולה דתניא וכו' מעשר ראשון ומעשר עני המוציא מחבירו עליו הראיה כלומר דליכא ספיקא דאיסורא אלא דממונא וממונא המוציא מחבירו עליו הראיה אלא מעשר שני נפרשוה ונסקוה וניכלוה בירושלים ואם איתא דספק עניים ספיקא דאיסורא הוא כי היכי דקשיא ליה מעשר שני תקשי ליה נמי מעשר עני אלא ודאי ספיקא דממונא עניים לא מקרי ספיקא דאיסורא אלא ספיקא דממונא ולקולא ולפיכך איני מתחוויר בדבריהם ז"ל בזה, וגבי הפקר אין ספק דהוה ליה ספיקא [דממונא] ולקולא ואין יד, וכן נמי גבי בית הכסא דאפי' אם תמצא לומר זימון מועיל לא מהני אלא מדרבנן והוה ליה ספיקא דרבנן ולקולא.

ספר אור זרוע חלק א - הלכות צדקה סימן יח

בפרק הפאה במס' פאה תנן חורי הנמלים שבתוך הקמה הרי הן של בעה"ב שלאחר הקוצרים העליוני' לעניים והתחתונים לבעה"ב ר' מאיר אומר הכל לעניים שספק לקט לקט.

פי' רבי' שמשון זצ"ל חורי נמלים בסוף הזרוע מייתי לה דרך הנמלים להכניס תבואה בחוריהם כדכתי' אגרה בקציר מאכלה. שבתוך הקמה חורים עד שלא התחילו לקצור. שלאחר הקוצרים כלו' אחר שהתחילו לקצור שמא הביאו שם הנמלים מן הלקט הילכך העליונים כלו' חטים העליונים שבחורים או שבלי העליוני' לעניים דיש שם מן הלקט אבל חטים התחתונים לבעה"ב דמן הקמה היו ויש לברר הדבר כדמפ' בירושלמי רב יהודה בשם שמואל העליונים לעניים בלבני' והתחתונים לבעה"ב בירוקים שכשהתבואה יבישה ומתלבנת קוצרים אותה. שספק לקט לקט מפרש בירוש' טעמא דר"מ משום דא"א לגורן בלא ירוקין ואין לברר הדבר והוי ספק ולרבנן יש לברר ולא הוה ספק אבל אי הוי ספק גם רבנן היו מודים שינתן הכל לעניים שספק לקט לקט כדתיניא בת"כ בפ' קדושים מנין שספק לקט לקט ספק שכחה שכחה ספק פאה פאה ת"ל לעני ולגר תעזוב אותם ומהאי קרא לא נפקא כולהו דהאי קרא גבי לקט ופאה כתי' וגבי שכחה כתי' קרא אחרינא בפ' כי תצא ותניא בספרי ומנין שספק לקט לקט וספק שכחה שכחה וספק פאה פאה ת"ל לגר ליתום ולא למנה יהיה ובכל חד וחד מזכיר התנא שלשתן אף על גב דלא נפקי מחד קרא שכן דרכו של תנא. ירושלמי מנין שספק לקט לקט ר' שמואל בר נחמני משום ר' יונתן עני ורש הצדיקו הצדיקוהו במתנותיו ר' שמעון בן (לוי) [לקיש] אמר בשם בר קפרא לא תטה משפט אביון בריבו בריבו אי אתה מטהו אבל אתה מטהו במתנותיו א"ר יוחנן מה היא ששנה לנו רשב"ל תעזוב הנח לפניהם משלך א"ר לא כתיב לגר ליתום ולא למנה יהיו בין דידך בין דידיה הב לי' פי' ר' יוחנן מייתי קרא דת"כ [ור' לא] מייתי קרא דספרי הילכך הואיל דקיי"ל ספק לקט לקט ספק שכח' שכחה ספק פאה פאה יש לי' ללמוד מיכן דהכי נמי ספק צדקה צדקה דכולהו מתנות עניים נינהו ותו כי היכי דדריש ר"ש בר נחמני משום ר' יונתן הצדיקוהו במתנותיו ה"נ הצדיקוהו בצדקותיו וצדקה נמי מתנה הוא וכי היכי דדריש רשב"ל בשם בר קפרא אבל אתה מטהו במתנותיו ה"נ איכא למדרש אבל אתה מטהו בצדקותיו דצדקה היינו כמתנה הילכך אומר אני המחב' מי שיש בידו כיס של מעות ונסתפק לי' אם הוא של צדקה אם לאו חייב ליתן אותו לצדקה:

דרכי משה הקצר יורה דעה סימן רנט אות (ה)

(ה) והרשב"א כתב בתשובה (ח"א) סימן תרנ"ו באחד שהיה פורש מבלינס"א ללכת למורסיא והפקיד שם תיבתו ואמר שהוא מתיירא שמא ימות בדרך ההוא היו אתם עדים מעידים שהוא מקדיש התיבה והספרים והמעות והבגדים שבתוכה אם יקראנו מות ויהיו נכסיו לשם כופר נפשו והיו שטרי חובות בתוך התיבה או כלי כסף וכלי זהב ותכשיטים אינן נכללים בלשון ספרים ובגדים ומעות ומסתפק אני בעיקר הקדש שאמר מתיירא אני שמא ימות בדרך זה יש במשמע שני פנים אם דעתו שאם ימות קודם הגיעו למורסיא והואיל ולא מת עד בואו למורסיא נתבטל ההקדש [או אם דעתו שאם ימות עד שובו לבלינסיא יהיה הקדש אף על פי שקצת משמע שדעתו לקיים ההקדש] (וברשב"א שם סימן תרנ"ו מבואר הכי ז"ל בקיצור האחד שמא מתיירא שימות במהלך הזה קודם שיבוא בלינסיא"א והואיל מת במורסיא הוא רוצה בקיומו של הקדש והב' שמא היה כוונתו בדרך קודם למורסיא וכו' עד ממה שפירש ואמר שאינו מפוייס מבנו ואם ימות רוצה הוא לתת נכסיו לשם כופר נפשו היה במשמע שכוונתו להעמיד הקדשו לעולם כל זמן שימות במסע הזה עד שובו לאלינסא) לעולם עד שובו לביתו מדאמר שרוצה לתת הנכסים כופר נפשו מכל מקום הדברים נראין שאם לא דעתו לשוב אלא לעמוד במורסיא אין בלשון זה אלא מהלך עד מורסא ולכן אם היה דעתו לשוב הוי הקדש ואם לא היה דעתו לשוב לא הוה הקדש ואם יש ספק בדבר הולכין בו להקל אצל היורש לפי שהממון בחזקת בעליו שהוא היורש ממילא [ו]העניים שאמרו נתקיים התנאי עליהם להביא ראיה עכ"ל והאריך שם בראיות דספק הקדש הוי ספק ממון והמוציא מחבירו עליו הראיה וכן פסק מהרא"י (תרומת הדשן פסקים וכתבים) סימן ע"ג דמוקמינן ממונא

בחזקת מריה ועיין בחשן משפט סימן ר"נ (עמ' נ (ס"ד)) בדין ספק הקדש שהוא מחלוקת הפוסקים:

, וכיוצא לזו כתב הרשב"א בסי' תקס"ג לענין הקדש דמספקא לן אי זכה הקדש אי לא מוקמינן נכסים אחזקת מרא קמא, ודכוותה כתב הרא"ש ז"ל בתשובה במי שנתן טבלא לאומן לציירה ואחר שציירה אסרה דלא אמר כלום דספיקא הוי אי אומן קונה בשבח כלי וכל ספק בקנייה אי יצאו הנכסים מחזקת בעלי' אי לא אזלינן בתר חזקת קמייתא:

חידושי הגר"ח מסכת חולין דף קלד עמוד א

הנה קיי"ל בספק מתנות כהונה הוי לקולא דספק ממון הוא, ובספק מתנות עניים הוי ספק איסורא ולחומרא. והקשה הגר"ח ז"ל מהו החילוק בין ספק מתנות עניים לכהונה, וביאר דהנה הפי' של ספק ממוןא הוא שיש דין לחברו עליו שנוגע לגבי חברו, וספק איסורא הוא שהדין נוגע לגבי עצמו הוא. והנה במתנות כהונה תיכף בהפרשה הוי ממון כהן, שנגמר הממון כהנים תיכף בהפרשה, והנתינה הוי רק מצוה בעלמא של נתינה שחייב בטירחא, ולא אמרי' שהנתינה היא עושה הממון כהן, אלא שמקודם כבר נעשה הממון כהן ע"י הפרשה, אבל במתנות עניים אין נעשה ממון עניים אלא בהנתינה, ומקודם הנתינה הוי רק דין של איסור שמדין תעזוב עליו להניח לקט שכחה ופאה.

ומשו"ה במתנות כהונה כיון שכבר נגמר ממון עניים ע"י הפרשה ועכשיו שהוא ספק אם צריך ליתן לכהן או לא, הוי ספק אם יש אצלו ממון כהן או לא, וזה הוי ספק ממוןא ולקולא, ורק מפני הדין איסור שיש על ממון כהנים יהי' אסור בגיזה ועבודה, ומפרישין ואין נותנין לכהן ואסור בגיזה ועבודה, אבל במתנות עניים שאין נגמר הממון עניים אלא בהנתינה, ומקודם ל"ה ממוןא אלא חלות איסור של תעזוב הוי עלי', ומשו"ה לא חשיב ספק ממון שהרי אין הספק אם יש בידו ממון חברו, כיון שעדיין אין כאן ממון עניים קודם הנתינה, שהרי ע"י הנתינה נעשה ממון עניים, משו"ה אם יש ספק במתנות עניים הוי ספק איסורא דהוי ספק בדין תעזוב ולחומרא.

מרומי שדה מסכת נדרים דף ז עמוד א

בהר"ן ז"ל כתב, ותמיהני עליהן שהרי סוגיא מפורשת היא בסו"פ הזרוע והלחיים שספק ממון עניים ה"ה ספק ממון דאזלינן ביה לקולא לנתבע כו'. ולענ"ד לק"מ, דהכא הוי ג"כ איסורא דבל יחל, ולא דמי להתם שאינה אלא מצ"ע דנתינה, משא"כ אי הוי נדר ולא יתן עובר על בל יחל, ומצאתי שכוון לזה בהקרבן נתנאל ז"ל, והיינו דומיא דהתם בחולין גבי חלה דאיסורא לחומרא. אלא דרש"י ז"ל פי' התם משום חומר מיתה בידי שמים דטבל. אבל בלא פירש"י [ג"כ] אפילו איסור לאו חמיר, והכי אי' בנדה דף כ"ה גבי הא דשפיר מלא בשר דספק איסורא לחומרא, והיינו איסור דגיזה ועבודה שבלאו, וכן אי' להלן דף י"ט ספק בכורות אחד בכורי אדם כו', ותני עלה ואסורים בגיזה ועבודה. ואולם דעת רש"י, דהא דנדה והא דספק בכורות מיירי בחזקת חיוב, דהיינו חזקה דבהמה שלא נתבכרה, ובהא ספק איסורא להחמיר. או אפילו בהא דבכורות דף י"ח ב' שתי רחלות שלא ביכרו, פי' שאינו נגד החזקה ומכ"מ ספק ממון לקולא, דאע"ג דחזקה דבהמה שלא נתבכרה, מכ"מ אלימא חזקת ממון מחזקת הגוף כידוע במס' כתובות, ועי' בתוס' שם דף ט' ב' ד"ה אי למיתב כו'. ואפילו במקום מצוה והיא שיטת התוס' כתובות דף ט"ו ב' ד"ה להחזיר, שכתבו ואפילו לשמואל דאמר אין הולכין בממון אחר הרוב כו', הרי דס"ל דאפילו במקום מצוה הכי הוא, [ועי' מה שכל בזה בהע"ש סי' פ"ז אות א' בארוכה]. וא"כ מבואר דבמקום חזקת פטור אפילו ספק איסורא להקל. והא דמס'

חולין הנ"ל הוא דוקא משום חומר דטבל, וא"כ שפיר הקשה הר"ן ז"ל. ולשיטה זו ע"כ צ"ל, הא דאי' בחולין שם דלהכי ספק לקט לקט משום דשדה בחזקת חיוב, ר"ל וכתוב עני ורש הצדיקו צדק משלך ותן לו כדאי' התם, וכ"כ בס' תורת יקותיאל סי' כ"א. וע"כ ה"ה מתנות כהונה דזרוע לחיים וקיבה, שהרי הוצרך הש"ס לומר פרה בחזקת פטור. ואף על גב דבמתנות כהונה דחמש סלעים ובכור בהמה לא אמרינן הכי, היינו משום דצדק משלך אינו אלא במפריש משלו לעני, בהא ציוטה התורה ליתן בעין יפה, כמו דדרשינן כיוב"ז במס' ב"ב דף פ"ח ב' אבן שלמה וצדק צדק משלך ותן לו, וה"נ העין יפה הוא הספק. אבל במתנה גמורה ושלימה לא שייך דרש זה. כ"ז צ"ל לפירש"י. והיינו שפירש"י במס' נדה דף כ"ט, דהא דבהמה שיצאה מלאה ובאה ריקנית כו' יאכל במומו לבעלים, אף על גב שיש שם חזקה דבהמה שלא נתבכרה. אבל שיטת התוס' בכ"מ דבמקום מצוה אין הכלל דאין הולכין בממון אחר הרוב, וכמוש"כ בשיטמק"ו ב"ק דף י"א ב'. והכי מוכח ישוב השני בתוס' ב"ב דף פ"א ב', בהא דפריך הגמ' אלא מעשר ראשון דלוי הוא למאן יהיב ליה, והקשו מדמאי ויישבו דשאני דמאי דרוב ע"ה מעשרין הן, הא ספק השקול אזלינן בתר חזקת חיוב. ולזה כיונו בב"מ דף כ"ד, ובב"ב דף כ"ג, שהקשו במצא במקום רוב נכרים ניזיל בתר רוב, אבל במקום רוב ישראל ניחא להו. וא"כ סוגיא דחולין אתי כמשמעו. והא דנדה דף כ"ה בשפיר, צ"ל דרוב שפיר בשר ולד הוי ונימוח, וכך באיסורא דגיזה ועבודה החמירו, [עיי' בהוספות להעמ"ש שנדפס מחדש בשנת תש"ח שאי' פ"ז]. והא דנדה דף כ"ט בבהמה שיצאה מלאה כו' באמת נותן לכהן, ופי' ה"ז בכור ספק, ר"ל בכור ודאי מספק, ומשו"ה לא תני ה"ז ספק בכור. וכיוב"ז אי' בירושלמי גיטין והביאו הרא"ש בפ' האומר, ה"ז גט ספק, ופי' מספק ה"ז גט. והא דספק בכורות להלן דף י"ט, מיירי שאין חזקה שלא נתבכרה, כגון כהא דשתי רחלות שלא בכרו כו'. וה"נ בשפיר מלא בשר אף על גב דרוב שפיר מבשר הוי ולד ונימוח, מכ"מ אסור בגיזה ועבודה משום חומרא איסור לאו, וה"נ בספק איסור בל יחל, וכדעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל:

ערוך השולחן יורה דעה סימן רנט טו-טז

כתב רבינו הב"י בסעי' ח' מי שיש בידו מעות והוא מסופק אם הם של צדקה חייב ליתן אותם לצדקה עכ"ל דאע"ג דבכל ספק ממון אין מוציאין מיד המוחזק מ"מ צדקה שאני דהוי ספק ספיקא איסורא דבפיך זו צדקה וספק נדרים לחומרא ויש מהפוסקים החולקים בזה וס"ל דגם בצדקה ספק ממון לקולא וכבר הבאנו זה בר"ס רנ"ח ע"ש אמנם רבותינו בעלי הש"ע הכריעו כן להלכה ובאמת מאי שנא זה מספק נדר ולכן כתב רבינו הרמ"א ז"ל אבל מי שהקדיש דבר בלשון שמסופקים בו ומת שאין לידע כוונתו נקרא היורשים מוחזקים וההקדש שבא להוציא מהם עליו הראיה וכל זמן שאינו מביא ראיה הנכסים בחזקת היורשים עכ"ל ודבריו ברורים בטעמן דהא גבי יורשים ליכא נדר וממילא דאצלם הוה ככל ספק ממון דבחזקת בעלים עומדת:

ורבים הקשו על רבינו הב"י ממ"ש בח"מ סי' ר"נ בשכיב מרע שהקדיש נכסיו אם עמד חוזר ובגמרא [ב"ב קמ"ח ב'] נשאר בתיקו הרי פסק בעצמו גם בספק הקדש וצדקה לקולא [עיי' ט"ז סק"ח וש"ך סקי"ד והגר"א סקט"ו] ולפמ"ש ל"ק דבשכיב מרע לא שייך נדר אלא צוואה בעלמא שהרי דין הדיוט ודין הקדש שוין בו דנקנה באמירה בעלמא והוי ככל ספק ממון וגם המחמירים שם מחמירים מטעם אחר ובארנוהו שם סעי' ל' ע"ש אבל בריא הנודר לצדקה הוי נדר גמור וספיקא לחומרא ונ"ל עיקר לדינא כדברי רבותינו בעלי הש"ע ודבר פשוט הוא דכשיש ספק והבע"ד אומר שכן היתה כוונתו דנאמן בכל עניין [וכל מה שהשיגו אינם השגות ודו"ק]: